Спеціалізованій вченій раді Д 35.051.01
Львівського національного університету
імені Івана Франка

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу **Трофименко Марії Юріївни** на тему «Фінансові ресурси розвитку соціальної інфраструктури України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження. У сучасних економічних умовах ефективне функціонування держави значною мірою визначається стабільним розвитком соціальної сфери, яка істотно впливає на процеси відтворення робочої сили, зростання продуктивності праці, підвищення освітнього і кваліфікаційного рівнів трудових ресурсів, рівень науково-технічного розвитку продуктивних сил, а також культурне і духовне життя суспільства. Основною метою розвитку соціальної сфери країни є підвищення якості життя населення, що включає не лише споживання матеріальних благ та послуг, але й задоволення духовних потреб, стан здоров'я, тривалість життя, морально-психологічний клімат. Досягнення цієї мети потребує значних затрат фінансових ресурсів, акумулювання яких повинно відбуватись як на рівні держави, так і на рівні суб'єктів господарювання. Забезпечення ефективного функціонування соціальної сфери, що є одним із пріоритетних завдань уряду на сучасному етапі розвитку держави, неможливе без формування ефективного фінансового механізму.

Соціальна орієнтація державної фінансової політики визначена Конституцією країни, де Україну проголошено соціальною державою. Номінальні обсяги асигнувань, що спрямовуються на розвиток соціальної-культурної сфери, з кожним роком зростають. Водночас, якість соціально значимих послуг, що надаються населенню, потребує покращання. Зростання соціальних видатків не забезпечило скорочення бідності та майнового розшарування в суспільстві, погіршується стан здоров'я населення, існують проблеми нерівного доступу до освітніх і медичних послуг, дискусійною залишається якість освіти. Це свідчить

Загальна канцелярія
ЛНУ імені Івана Франка
Вхідний № 683
25. 06 2018

про актуальність наукових досліджень з проблематики фінансового забезпечення соціальної сфери та визначення пріоритетів її розвитку.

З огляду на вищезазначене, обрана тема дисертаційної роботи Марії Юріївни Трофименко та її мета, визначена як поглиблення існуючих науково-теоретичних і методичних основ фінансового забезпечення розвитку соціальної інфраструктури та обґрунтування рекомендацій щодо підвищення його результативності в Україні з урахуванням світових тенденцій й національних особливостей (С. 21), є важливою і актуальною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Трофименко М. Ю. мають достатньо високий ступінь обґрунтованості та достовірності, оскільки вони базуються на опрацюванні значного масиву наукових розробок вітчизняних та зарубіжних дослідників з питань розвитку фінансових відносин, а також є результатом всебічного та об'єктивного аналізу досліджуваних явищ, здійсненого за допомогою сучасного наукового інструментарію. У процесі дослідження застосовано сукупність загальновизнаних методів наукового пізнання : історичний та діалектичний; наукового абстрагування; аналізу і синтезу; індукції й дедукції; порівняльного аналізу; групування та систематизації; економіко-математичного прогнозування; статистичні методи; метод експертних оцінок.

Аналіз дисертації та вивчення автореферату та публікацій здобувача дає можливість стверджувати про достовірність основних положень, наукової новизни і висновків представленого рукопису. Інформаційну базу дослідження склали наукові дослідження вітчизняних і закордонних вчених, праці яких стосуються фінансування соціальної сфери та інфраструктури, нормативно-правові акти України, дані Державної служби статистики України, аналітичні та статистичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства регіонального розвитку, Міністерства соціальної політики, довідкова література, дані

монографічних та періодичних видань, матеріали міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, Інтернет-джерела.

Достовірність основних наукових положень дисертаційної роботи підтверджується також їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських конференціях, публікаціями у наукових фахових виданнях, впровадженням окремих результатів у практику, зокрема, в діяльність Департаменту економічної політики Львівської державної адміністрації і Соціального підприємства «Горіховий дім».

Наукова новизна і практична значимість одержаних результатів. Серед найбільш вагомих результатів дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, найбільш суттєвими є:

– удосконалення понятійно-термінологічного апарату дослідження в частині визначення сутності фінансових ресурсів розвитку соціальної інфраструктури як сукупності централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів держави, суб'єктів господарювання, створених в процесі розподілу і перерозподілу ВВП для оснащення, модернізації, реконструкції, оновлення та розширення мережі об'єктів соціальної інфраструктури, а також забезпечення доступності й належної якості їх послуг населенню відповідно до соціальних стандартів, що уможливило уточнення їх сутності та джерел формування (С. 75);

– розвиток теоретичних засад фінансового регулювання розвитку соціальної інфраструктури в частині наукового обґрунтування структурно-функціональної моделі механізму активізації позабюджетного фінансування розвитку соціальної інфраструктури, в основу якої покладено наступні особливості: фінансове регулювання розкрито з погляду функції управління; вплив держави через інструменти фінансового регулювання на розвиток соціальної інфраструктури досліджено з урахуванням механізму фінансової трансмісії; важливість контролю результативності фінансового регулювання, що дає змогу координувати вплив через бюджетний й податковий канали фінансової трансмісії (на основі попереднього моніторингу результативності регулювання) та досягти

поставлених цілей (очікуваних результатів) фінансової політики держави в соціальній сфері (С. 193);

– розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення державної політики в сфері модернізації соціальної інфраструктури на основі емпіричних оцінок взаємозв'язку показників обсягу інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності та соціальних видатків зведеного бюджету України (С. 138-140);

– обґрунтування механізму позабюджетного фінансування розвитку соціальної інфраструктури в частині забезпечення підвищення соціальної відповідальності підприємств, що дало змогу виявити пріоритетні напрями консолідації фінансових ресурсів держави і суб'єктів господарювання в контексті розвитку державно-приватного партнерства (С. 150, 167-168, 177-179);

– удосконалення методологічних аспектів управління фінансовими ресурсами розвитку соціальної інфраструктури, зокрема, врахування в процесі її характеристик (особливості, пріоритети, принципи, умови, норми); логічної структури (фінансові ресурси, суб'єкт, об'єкт, предмет, форми, засоби, методи, результат); часової структури (фази, стадії, етапи) (С. 93).

На нашу думку, заслуговує на увагу запропонований підхід до конкретизації взаємозв'язків джерел фінансових ресурсів, споживачів послуг соціальної інфраструктури (категорій населення) та напрямів використання фінансових ресурсів у контексті розвитку снувальної інфраструктури за її галузями (С. 92).

Практична цінність дослідження полягає в обґрунтуванні рекомендацій щодо стимулювання нагромадження і підвищення ефективності використання фінансових ресурсів розвитку соціальної інфраструктури в Україні.

Окремі результати дисертаційної роботи впроваджені у діяльність ГО БФ "Горіховий дім" (довідка №5 від 16.01.2018 р.) та використано у роботі Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації, зокрема у межах розроблення Програми соціально-економічного та культурного розвитку Львівської області на 2017 рік (довідка №1-12-631 від 10.03.2017 р.).

Науково-теоретичні положення дисертації використовуються у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін: «Фінанси», «Бюджетний менеджмент», «Бюджетна система», «Стратегічне управління фінансами».

Повнота висвітлення положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Кількість і обсяг друкованих праць відповідають вимогам МОН України та повною мірою відображають отримані наукові результати. Наукові положення, висновки і практичні рекомендації дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені у 33 наукових працях загальним обсягом 11,94 д.а. (10,55 д.а. належать особисто автору), з них: 11 статей у наукових фахових виданнях України (з них 4 – у наукометричних виданнях), 22 – у збірниках наукових конференцій.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертаційної роботи й достатньо повно їх розкриває. Усі матеріали викладено з дотриманням наукового стилю, логіки та послідовності.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи наукову роботу, разом з тим необхідно звернути увагу на деякі положення проведеного дослідження, що мають дискусійний характер чи потребують додаткового уточнення:

1. У роботі автор влучно розділяє поняття соціальної сфери та соціальної інфраструктури як її складової, і наводить власне тлумачення соціальної інфраструктури як сукупності об'єктів (підприємств, установ, організацій, споруд), що формують матеріально-організаційну основу для виконання державою своєї соціальної функції, у поєднанні з системою економічних відносин, що виникають в процесі забезпечення основних побутових та культурних потреб населення за участі державного регулювання, організації й фінансування діяльності інфраструктурних об'єктів (С. 41). Варто зауважити, що

робота значно б виграла, якби дисертантка розділила поняття об'єктів інфраструктури та суб'єктів, що надають соціальні послуги.

2. Дослідження обсягів фінансування галузей соціальної інфраструктури з державного та місцевих бюджетів упродовж 2004-2016 рр. проведено у п. 2.2 (С. 117-136), виявлено його тенденції. Водночас автором обґрунтовано використання позабюджетних джерел фінансування розвитку соціальної інфраструктури в Україні, що можна було б доповнити оцінюванням їх фінансового потенціалу.

3. У п. 2.3 обґрунтовано оцінювання взаємозалежності видатків на соціальну інфраструктуру та основних макроекономічних показників (С. 149-152), Здобувачу доцільно було б навести обґрунтування впливу стану фінансового забезпечення соціальної інфраструктури на фінансову безпеку держави.

4. На основі опрацювання європейського досвіду щодо залучення фінансових ресурсів підприємств до фінансування розвитку соціальної інфраструктури (С. 171) автор розробив рекомендації щодо активізації соціальної діяльності підприємств в Україні на умовах двосторонньої вигоди держави і суб'єктів господарювання. Варто зауважити, що робота значно б виграла, якби дисертантка конкретизувала особливості такої співпраці на прикладі європейських інвестиційних проектів та напрями адаптації найкращих практик з урахуванням національної специфіки.

5. У сформульованій автором концепції формування та використання фінансових ресурсів розвитку соціальної інфраструктури (С. 189) запропоновані узгоджені й актуальні в умовах демократичних змін і загальноєвропейських тенденцій принципи її реалізації. Здобувачу доцільно було б навести додаткову їх деталізацію в контексті удосконалення механізму фінансування соціальної інфраструктури.

Однак, висловлені зауваження є лише додатковим свідченням складності й багатоаспектності проблем, піднятих у дисертаційній роботі, і суттєво не змінюють її загальну позитивну оцінку.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам.

Дисертаційна робота М. Ю. Трофименко є самостійним, логічно побудованим, завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему – поглиблення науково-теоретичних й методичних основ фінансового забезпечення розвитку соціальної інфраструктури та обґрунтування рекомендацій щодо підвищення його результативності в Україні з урахуванням світових тенденцій і національних особливостей.

Тема та зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. За змістом та оформленням дисертаційна робота "Фінансові ресурси розвитку соціальної інфраструктури України" відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника", затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 із змінами, що висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор, Трофименко Марія Юріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент :
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів Київського національного
торговельно-економічного університету
Міністерства освіти і науки України **Г. В. Кучер**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний торговельно-економічний університет
Підпис Кучер Г.В засвідчую
Начальник відділу кадрів Шевченко Н.В